

Eesti Rahvaluule Arhiivi laekumistest 2022

2022. aastal suurenes Eesti Rahvaluule Arhiivi käsikirjakogu rohkem kui 9700 lehekülje võrra, lisandus ligi 5400 fotot ning 90 auvist. Suurim hulk materjali laekus arhiivi kogumisvõistluse “Muusika minu elus” käigus, kus ametlikult osales 268 tööd (sh mõned koolide ja perede ühised saadetised mitme vastajaga), väljaspool konkursi löid kaasa veel 17 rahvaluulearhiivi töötajat ja praktikanti. Koos võistlustöödega andsid mahu- kaid ja väärtuslikke muusikaga seotud lisamaterjale käsikirjade, trükiste, fotode ning heli- ja videosalvestustena üle Henno Sepp, Heinz Valk, Valter Parve, Peeter Alliksoo, Iivi Ilja, Tuuli Reinsoo, Mare Mätas, Tartu Ülikooli Naiskoori Tallinna vilistlaskoor jt. Suurematest laekumistest jõudsid arhiivi aasta jooksul veel video- ja helisalvestused Regiöö festivalidelt 2002–2016 Tartumaa Rahvakultuuri Keskseeltsilt; laste folkloorifestivali “Taaderandi talisted” videosalvestused, fotod jm materjalid aastaist 1992–2022 Tiina Konsenilt; Torupillipäeva “Tauli Torupill 50” videosalvestused Lauri Öunapuult, Knjazevõ-Estõnia eesti asunduse materjalid Vambõla Rolli erakõgust Tiiu Jaagõlt.

Augustis toimusid Eesti Rahvaluule Arhiivi välitõõd Karula rahvuspargis ja sellega piirnevais külades. Külastati Apja, Jõeperä, Kaika, Koemetsa, Koõbassaare, Lõllemäe, Patuperä ja Ähijärve külasis, intervjueriti ligi 30 inimest, neist mõnda korduvalt. Välitõõde tulemusena lisandus arhiivi 46 tundi helisalvestusi, kuus tundi videosalvestusi ning hulk vanu ja uusi fotosid.

Foto 1. Välitõõd Karulas: Adele Narõškinit kõsitlemas. Kirjutab Kõrri Toomeõs-Orglaan, filmib Astrid Tuisk, helisalvestab Liina Saarlo. Foto: Kadri Tamm. ERA, DF 41926.

Jätkuvalt koguneb ainekogu 2022. aasta märtsis loodud avaliku Facebooki grupi “**Ukraina meemid**” kaudu. Juuliks 2023 on gruppi tehtud kokku üle 12 700 postituse enam kui 17 700 pildiga. Kuigi esialgne eesmärk oli salvestada meemipärimust, on grupist saanud osalt ka Ukraina-teemalise suhtlemise koht, mis võimaldab liikmetel end väljendada ja ängi maandada. Huumor ei tunne riigipiire, Eesti ja Soome järel on grupiliikmete asukohamaana kolmandal kohal Ukraina, mitmed postitused ja kommentaarid on ka ukraina keeles.

Jätkus **arhiiviainese kättesaadavaks tegemine** infosüsteemi Kivike kaudu. Nüüdseks on digitaliseeritud kõik Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemad rahvaluulekogud, nende seas Jakob Hurda ja Matthias Johann Eiseni kogud. Kultuuripärandi digiteerimisprojekti teise etapiga lisandusid Samuel Sommeri seto vanavarakogu, Õpetatud Eesti Seltsi rahvaluulekogu, suurem osa ERA teiste rahvaste kollektsioonidest (Ingeri, Leedu, Läti, Poola, Saksa, Soome, Vadja, Valgevene). Massdigitaliseerimisega ei jõua alati sammu pidada andmesisestus, nõnda pole hetkel kogude sisu avavad metaandmed veel nii hõlsalt veebist kättesaadavad kui käsikirjad.

Arhiivimaterjali kommenteeritud avaldamist oleme lisaks Kivikesele jätkanud ka arhiivi **väljaannetes**: septembris 2022 olnud ERA 95. sünnipäeva tähistati kolletamispäeva konverentsiga 14. oktoobril, mille puhul ilmusid järjekordne raamat Mall Hiiemäe populaarsest pärimusraamatute sarjast – “Väike putukaraamat rahvapärимusest” ning Mari-Ann Rømmeli koostatud raamat “Konnad Eesti rahvapärимuses”. Suvel ilmus Ingrid Rütüti sarja “Mis on jäänud jälgedesse” viies raamat “Viljandimaa laule ja lugusid”. Aastakümnete jooksul tehtud välitöödest annab ülevaate Aado Lintropi reisiraamat “Soome-ugri reisirid”, mille mahukas fotoainese autori kogust on arhiivi veel laekumas. ERA eestvõttel ilmus ka Juris Leimanise ilukirjanduslik raamat “Mustlased Läti metsades, taludes ja laatadel” Hannes Korjuse tõlkes ning kirjandusmuuseumi aastaraamatu “Paar sammukest” 27. number, väljaande “Pühad allikad” trükiversioon. Arhiiviainese põhineb ka folkloristika osakonna ettevalmistatud I osa Ello Kirsi kogutud pärimuse monumentaalsest teosest “Maailmade vahel. Ello Kirsi Setomaal kogutud lood aastatest 1938–1940”.

Presidendi rahvaluule kogumispreemiaid anti 2022. aasta kaastööde eest neli. **Pille Kippar** pälvis preemia rahvaluule-ainese kogumise eest kõrgkoolides aastatel 1973–2004 ning koori Lubinokad liikmete suurepärase kaastöö organiseerimise eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Tallinna Ülikooli emeriitprofessor Pille Kippar alustas rahvaluulekogumist juba TRÜ tudengina aastal 1957 ning on jätkanud kogumistööd läbi aastakümnete nii professionaalse folkloristina Keele ja Kirjanduse Instituudis, õppejõuna ülikoolides kui viimasel paarikümnel aastal missioonitundest. Tallinna Ülikooli ja selle eelkäija Pedagoogilise Instituudi pikaajase õppejõuna pakkus Pille Kippar alates 1973. aastast välja eesti ja vene õpperühmade tudengitele erinevaid rahvaluule-teemasid tänapäeva folkloorist perepärimuseni. Originaalkirjapanekutest ja uurimustest koosneva kollektsiooni andis ta arhiivile üle 2005. aastal (maht 5200

lehekülge). Samuti korraldas ja vahendas ta 1992. aastal koolipärimuse ning aastail 1994–1995 tudengipärimuse kogumisvõistlustele materjalide kogumist (mahuga 2750 lehekülge). Arhiivi on jõudnud ka suur hulk fotosid ning välitöödel tehtud salvestusi. Pille Kippar korraldas ning juhendas Tartu Ülikooli Naiskooori Tallinna vilistlaskoori lauljate ühise võistlustöö valmimist, tulemuseks on mahukas ülevaade koori tegevusest: lauljate mälestused, vastused laulmise teemalistele küsimustikele ning koori kroonika: dokumendid, kirjad, reisikirjeldused, fotod, kontserdikavad jm.

Anne Kurepalu sai preemia Lahemaa elu ning pärimuse järjekindla jäädvustamise eest aastail 1972–2022 ning väljapaistvate kaastööde eest aastatel 2013–2022. Anne Kurepalu alustas koostööd Eesti Kirjandusmuuseumiga 2008. aastal, kui tõi Eesti Kultuuriloolisse Arhiivi oma isa Jaan Kurepalu ja Läänemaa Õpetajate Seminariga seotud väärtuslikke materjale käsikirjade, fotode ja helisalvestustena. Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastööline sai temast 2013. aastal seoses lastemängude kogumisvõistlusega. Järgmisel aastal pälvis tema töö “Millest tunned oma kodu?” žürii poolt esiletõstmise. 2022. aastal andis Anne Kurepalu muuseumile üle oma Lahemaa rahvuspargi tööaastate (1972–2000) märkmik-kalendrite põhjal kirja pandud mälestused, mis sisaldavad kroonikat, ametipärimust ja pajatusi nõukogudeaegsest asjaajamisest, kohaliku kogukonna eluolu ja etnograafia kirjeldusi, välitöödel intervjueeritute elulooandmeid. Giiditöö rahvuspargis sisaldas nii arhiiviallikate kasutamist kui ka ise kohaliku pärimuse jäädvustamist. Nii kuuluvad üleantud materjalide hulka ka intervjuude originaalsalvestused (18 helikassetti) ning 250 unikaalset fotot elust Lahemaal ning rahvuspargi töödest: kaevu-, paadikuuri-, aia- ja katuseehitus; külapeod ja kokkutulekud jpm. Nende kaudu avaneb Lahemaa rahvuspargi kujundajate vaev ja töö, aga ka tore kogukonnaelu, koosolemine, ühised peod ja talgud.

Foto 2. Vaade Altja neeme Suurkivile ja võrgumajale merelt 1973. a. Arhiivile toonud Anne Kurepalu, fotograaf teadmata. ERA, DF 38838.

10.05.1972. Peaaegu kõik Altja inimesed olid neemes ja aitasid otsida ning meelde tuletada kunagiste võrgukuuride asukohti. Oli hulk arutamist nende asukohtade ja väljanägemise üle. Oli väga kasulik päev. Mulle tundus, et külarahvale oli just võrgukuuride taastamine väga oluline. See oli olnud nende noorepõlve aegadega seotud, siit oli palju mälestusi. Siin “kivistati” (osa ütles “kivestati”) õhtul võrgud, mis merre viidi ja hommikul mindi võrke nõudma.

Kojujäänud pereliikmed tulid “kalavastale” nagu siin öeldi. Neem oli kogu küla tööelu keskpunkt. See võimalus võeti neilt nõukogude võimu tulekuga, kui ametikalurite paadid viidi Vergi saarele sadamasse, kus need olid piirivalvuri valvsa silma all okastraadiga piiratud aias. Ülejäänud paatidele puuriti põhja augud, et neid enam kasutada ei saaks. Räägiti, kuidas vihmaste ilmadega käidi mõisa võrgumajas tantsimas kuna sellel oli ainsana kuuridest laudpõrand. Kuuri nurkadesse oli visatud tantsimise ajaks angervaksa, mis lõhnas hästi. Õnneks oli meie töömehel Karl Väinsalul alles 1927. aastal tehtud foto võrgukuuridest mere poolt. Sellel oli hästi näha mõisa paadikuuri nurgakivi, mis oli veel alles. Sellest kivist hakati meelde tuletama oma perede võrgukuuride asukohti ning suurust. Kunagine vabeaed, kus võrke kuivatati, asus esimese võrgumaja ja Neemela vahel ning oli võsasse kasvanud. Ranna ääres jõe kaldal oli kunagine laevaehitusplats, üks kolmest Altja külas.

Katkend Anne Kurepalu kaastööst “Minu 21 aastat Lahemaa Rahvuspargi teenistuses”. Kirjutatud 1972–2000 oma töömärkmikesse talletatu põhjal aastal 2020–2021. ERA, DK 1023, 9/10.

Henno Sepp sai preemia silmapaistva töö eest kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Oma mitmekülgse tegevuse kõrval asus Henno Sepp arhiiviga koostööd tegema 2019.–2020. aastal kogumisvõistluste “Esemed meie rännakuil” ning “Vägivald eesti kultuuris” raames. Toona žüriile silma jäänud kirjutaja jõudis oma südameteema kaasahaarava ja põhjaliku käsitluseni kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Akordioni- ja löötsamängija Henno Sepp kuulub võistlusel arvukalt esindatud harrastusmuusikute hulka, kelle töö näitab muusika tegemist ja kuulamist kui suurt inimlikku vajadust. Henno Sepa lugu on andeka, iseõppinud rahvapillimehe sajandi-pikkune lugu, mis kujutab tõetruult 20. sajandi ühiskonna arengutega kaasas käivat muusikut, tema pillimängu stiili ja repertuaari välja kujunemist vastastikusel suhtel kaaslastega. Samuti näitab ta, kuidas igatsus muusika järele ilmneb sõdade, vangilaagrite ja repressioonide traagikas kui üldine inimlik omadus, mistõttu pillimees saab alati hakkama. Tööd illustreerivad pildid ja kirjeldused eri aegade muusikast, põhjalikumalt on eraldi kirjeldatud Pärnu akordionimuusika festivali ajalugu.

Heinz Valk sai presidendi rahvaluulepreemia kaastööde eest Eesti Rahvaluule Arhiivile aastail 2006–2015 ning särava töö eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastööline on Heinz Valk olnud alates aastast

2002, aastal 2003 pälvis ta presidendi rahvaluule kogumispreamia esimest korda – uni-kaalse käsikirjaliste laulu- ja salmialbumite kollektiooni üleandmise eest (Harjumaalt, Läänemaalt ja Hiiumaalt alates 1962. aastast kogutud 61 kladet). Pärast seda on meie kaastööline jätkanud südamelähedastel teemadel kirjutamist tänaseni. Ta on saatnud mälestusi lastemängude, vaimujuttude ja maastike teemadel (135 lk), käsikirjalisi lauliku- ja helikassette. Võistlustöö “Minu maastikud” pälvis žüriilt 2015. aasta eripremia. 2022. aasta kogumisvõistluse “Muusika minu elus” kaastöö moodustavad terviklik jutustus, isiklik algkooliajal kirjutatud laulik ning kaks helikassetti. Tihe kirjutis jäädvustab ühe ajastu – Eesti Vabariigi langemisest kuni taasiseseisvumiseni – muusikakogemusi isikliku vaatenurga kaudu, tutvustades eri keskkondi ja muusikastiile sel kombel, et ühe inimese lugu kõneleb rahva lugu. Heinz Valgu muusikalistes mälestustes on esindatud nii küla kui linn, eri okupatsioonivõimude vaheldumine, vägivallatu vastupanu, armastus eri muusikastiilide vastu ning nende tutvustamine tabavate kirjelduste ning hästi valitud laulunäidete kaudu. Tema jutustusstiil on haarav, lugejat tabavad nii mõistmine, pisarad kui naer.

Arhiivi 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus” kirjutas oma kokkupuutest muusikaga erinevate elualade esindajaid: (muusika)tudengeid, õpilasi, õpetajaid, ajakirjanikke, arste, mehaanikuid, pensionäre ja teisi. Paljusid neist saab pidada harrastusmuusikuteks, sest oli koorilauljaid, pillimängijaid, eri ansamblite liikmeid jt; kuid võistlusel osales ka professionaalseid muusikuid, samuti muusikakuulajaid ja -igatsejaid. Nende sünniaastad ulatuvad 1922. kuni 2010. aastani. Kaastöödeks olid vabas vormis kirjutised või vastused arhiivitöötajate koostatud küsitluskavale, kuid ka mõned helisalvestatud intervjuud. Võistlustöid täiendas üle 500 foto, lisaks veel noote, laulusõnu, lauliku- ja videoid, helisalvestusi ja üks grammofon. Nootide ja salvestuste jms seas oli omatehtud, -trükitud ja -esitatud materjale ning ametlikult välja antud muusikat.

Võistlus andis haruldase sissevaate inimeste suhtesse muusikaga, sest tabavalt kirja pandud kogemused ja mälestused, sealhulgas oma pere vanematelt liikmetelt kuuldu, kajastavad muusikaga seostuvaid seiku ja tundmusi, mis jäävad tavaliselt isiklike mälestuste hulka ega oleks ilma spetsiaalse küsitluseta ilmsiks tulnud. Eesti kultuurivaramusse lisandus mõtteid ja mälestusi sellest, kuidas inimesed kogevad, õpivad, vajavad ja elavad läbi muusikat. Kokkuvõttes tekkis elav ettekujuvus muusika rollist rohkem kui sajandi vältel Eesti igapäevaelus, inimsuhetes ja ka ajaloolistes sündmustes. Võistluse kestel koguti materjali ka muul moel: korraldati tänavaintervjuud “Millal sa viimati laulsid?”; vestlus- ja kirjutamisõhtu “Mis muusikat sina täna kuulad?”; koondati arhiivi varasema Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia esseekonkursi “Mina ja muusika – muusika ja mina” tööd.

Auhinna pälvisid inimesed, kelle põhjalikud, üksikasjalikud tööd kajastasid erinevaid kokkupuuteid muusikaga ja näitasid, kuidas pillimäng, laul ja tants olid tihedalt, mitmel erineval moel läbi põimunud inimeste elu ning ajaloo käiguga.

EFA I 425 t. 2023/38

Muusika mina elus

Muusika oma erilise elamuslikkuse ja tundelisusega on mulle kõikidest kunstidest ülim Neid hetki, kus ma olen osa saanud muusika hingepuutavast mõjust, on elus olnud ilmselt tuhandeid ja mul on tuline kahju, et loodus pole mulle kinkinud võimet olla muusik, mistõttu minu muusikalise eneseväljenduse tipphetkes on vaid olnud koorilaulja üldlaulupool.

Mu ema oli väga musikaalne ja nüüd singulaarne laulusõn-
raus tänu tema laululõõritustele kas mingit näputööd või
muud kodust toimingut tehes. Need olid lihtsad laulukered
tema nooruspäevast: "Vaiene xena kohakene, armas mulle surma-
ri", "Kui lapsena lustila luhas, mina mängisin kaskede all"
"Kalle nallis isa käsi rahu minu südame" ja muud sellised.
Tal oli ilus puhvas sopran ning ta pidas hästi viisi, mistõttu
võibolla väärinuks see isegi vastavat koolitust, kuid tsaariraja
kassinate olude tõttu tema hariduse laenu jäänud neli klassi
Narva kinnikoolis ei võimaldanud tavalisest kinnijaosusest
kõrgemale tõusta.

Minu erimeel mälestuskatked enda laulmisest pärinevad
aastast 1942, kui elasime Haljala lähedal Aukülas. Olin siis
kuuene.

Aukülas oli kombeks kõiksugustel seltskondlikel olengu-
tel ja jõutudel nagu sünnipäevad, põlmad, leevipeod, tal-
gud, peied jm. palju laulda. Ilmselt tõstis see taju ja
andis koosolemisel vajalikku vunki juurde.

Nagu eestlaste puhul tänagi, oli kannusi olengu käivitumi-
sega. Asja kannu tapant lahtipäästmiseks oli nn ringi-
laul. Keegi sõnamatelt pidulintest alustas laulmist:

"üks ringilaul meil käimas on,
käimas on, käimas on,
üks ringilaul meil käimas on,
käimas on."

"Oh armas (nt August) laula sa, laula sa, laula sa.
Oh armas August laula sa, laula sa."

"Su laul on ilus kuulata
kuulata, kuulata,
Su laul on ilus kuulata,
kuulata."

Foto 3. Lehekülj Heinz Valgu käsikirjalise kaastöö algusest. EFA I 425.

Kogumisvõistluse žürii andis välja **kolm peapreemiat**. Igaüks pea-auhinnatöö autorist pööras oma kirjutises rohkem tähelepanu ühele muusika valdkonnale: Heinz Valk laulmisele, Henno Sepp pillimängule ja Valter Parve tantsule. Neist kahe esimese töid tutvustati juba eespool. Valter Parve, Pärnu kolledži õppejõu sisutihe kaastöö elupikkusest suhtest muusikaga on varustatud rikkaliku lisamaterjaliga, mille seas leiduvad ta varasemad muusikateemalised kirjutised, tema koostatud ja kogutud laulikud, plaadid ning grammofon. Mainitud isiklik arhiiv on eeskujulikult korrastatud, andmetega varustatud, ning põhitoosse on pikitud täpsed viited nimetatud lisadele. Kirjutise nüansirikas sisu vahendab tantsuga seotud kordumatuid isiklike elamusi, näidates tantsu kui erilist liiki suhtlemist, milles liituvad muusika, liikumise, kehalise ja vaimse kokkupuute ning ajastuomase ümbruse mõju. Võistlustööle lisatud varasemad kirjutised jäädvustavad faktirohkelt Valter Parve muusikahuvi teisi tahke, eelkõige vinüülplaatide kogumist ja kuulajatele keerutamist.

Lisaks määras žürii üheksa preemiat silmapaistvalt sisukate, isikupäraste ja lisamaterjaliga täiendatud võistlustööde autoritele: Thea Kristal, Maret Lehto, Aino Liivik, Eva Murula, Krista Sildoja, Elle Pintson, Tuuli Reinsoo, Toivo Tootsen ja Sirje Võsa. Samuti jagasid võistluse sponsorid ja žürii välja eripreemiaid töödele, mis küündisid esile mõne teema suurepärase käsitluse või erilise vaatenurga poolest. Teiste seas paistis silma juba ülalmainitud Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori vilistlaskoori Lubinokad mahukas kaastöö, teenides žüriilt parima kollektiivi eripreemia. Kogumisvõistluse koostööpartneri, Eesti Pärimusmuusika Keskuse peapreemia pälvis Krista Sildoja ning eripreemiad Aino Liivik ja Tuuli Reinsoo. Klassikaraadio eripreemiad said Heinz Valk ja Aino Liivik, Eesti Folkloorinõukogu eripreemia Maret Lehto, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia eripreemia Heivi ja Merilin Kotta.

Mitmes töös käsitleti muusika osa elukäigus ning põlvkondlikult eri vaatenurkadest ning žürii nimetas ja määras vastavalt mitmed eripreemiad: need pälvisid Maila Jürgenson, Anne Nurgamaa ja Anu Soon (eripreemia nimega Muusikaga läbi elu), Abro Teemusk ja Tiiu Belimova (Muusikakuulaja lugu), Age-Li Liivak (Muusikaigatseja lugu), Arne Kivistik (Muusikakoguja lugu), Anne Rebane (Fänni lugu), Aivi Otsnik (Vaimuliku muusiku lugu), Urve Vares (Õpetaja lugu) ning Ulvi Hallikmäe, Liane Trei, Heivi ja Merilin Kotta (Põlvkondade lugu). Žürii auhindas isikupäraseid ja õnnestunud kogemuste jäädvustamisi järgmiste eripreemiatega: Gerth Jaanimäe (Intervjuu andja), Peeter Alliksoo (Rahvaluulekoguja), Iivi Ilja (Perearhivaar), Mare Mätas, Marta Vambola ja Rosaali Karjam (Kohaliku ajaloolise traditsiooni jäädvustamine), ning Rein Vahisalu (Loominguline lähenemine). Folkloorikogujate järelkasvule mõeldes määrati eripreemiad Rápina Ühisgümnaasiumi õpilastele (Noormate osalejate eripreemia), Hugo Treffneri Gümnaasiumi 11. d klassile (Noorte folkloorikogujate eripreemia) ning Tartu Ülikooli tudengile Liisa Nurmele (Parima üliõpilase eripreemia).

Foto 4. ERA kaastöoliste päeval 2023 osalejad. Alar Madissoni foto. ERA, DF 44810.

Kogumisvõistluse “Muusika minu elus” parimad kirjutajad said kokku seekordsel muusikarohkel ERA kaastöoliste päeval 21. aprillil, kui tehti kokkuvõtteid möödunud aasta kogumistööst ning president Alar Karis andis üle rahvaluule kogumispreamiad. Presidendipreemiade üleandmine kaastöoliste päeval ongi arhiivi ning kogu Eesti Kirjandusmuuseumi üheks olulisemaks päevaks aastas. Kui sel aastal sai Eesti uue riikliku tähtpäeva, eesti kirjanduse päeva jaanuari lõppu Anton Hansen Tammsaare sünnikuupäevale ning juba mitu aastakümnet on meil märtsi keskel emakeelepäev Kristian Jaak Petersoni sünnikuupäeval, ehk võiks nende kõrval Eestis üldisemalt just näiteks jürikuus hakatagi tähistama ka pärimuse päeva. Rahvapärimuse tavade järgi ei peaks see olema tingimata kellegi sünnipäev – aprillikuu rahvakalendrist sobiksid aluspäevadeks hästi näiteks jüripäev, karjalaskepäev või künnipäev. Või siis võiks olla see tore liikuv püha – nagu kaastöoliste ja presidendipreemiade päev seni ongi olnud.

Arhiivi 2023. aasta kogumisteemasid on kaks: “Kohtumised metsloomadega” ning “Minu saunalugu”. Kogumisvõistluse “Kohtumised metsloomadega” kaastöö võib kirjutada vabas vormis või vastata küsimustele, küsitluskava leiab nii kodulehelt kui keskkonnast <https://kratt.folklore.ee/>. Teine küsitlus “Minu saunalugu” on ajendatud käimasolevast saunaaastast ning toimub mäluasutuste ühises keskkonnas “Rahvalood” <https://rahvalood.ee/>.

Risto Järv, Taive Särg, Kadri Tamm, Astrid Tuisk

Online-seminaride sari “Kultuurid sõjarežiimis”

Venemaa algatatud sõda Ukraina vastu on mõjutanud majanduslikke, poliitilisi ja kultuurilisi protsesse. Meie silme all toimuvad sõja mõjul tektoonilised muutused Euroopa rahvaste kultuuris. Humanitaarkatastroof, majanduslikud, poliitilised ja keskkonna-probleemid ning vastastikuse usalduse kriis, ksenofoobia, agressioon on mõned jooned paljudest. Teadlaste ülesanne on muutused jäädvustada, leida vasted varasemate sarnaste olukordadega, klassifitseerida ja jäädvustada kogemused. Eesti Kirjandusmuuseumis sügise lõpust 2022 kuni juulini 2023 kestnud seminaride sarja eesmärk oli käsitleda toimuvat, kaasates teadlasi kogu maailmast. Seminaride raames arutleti muutuste üle poliitika diskursiivsetes tavades, visuaalses retoorikas, meedias, kultuurilistes hoiakutes, eelarvamustes ja stereotüüpides, käsitleti kultuurilise võõrandumise probleeme, räägiti “kadunud põlvkonnast”.

Tähtis on juhtida tähelepanu sõja põhjustatud globaalsetele muutustele, selle olulisusele globaalse ja individuaalse maailma toimimisel, individuaalsetele ja kollektiivsetele moraalistele deformatsioonidele, usalduskriisile. Rünnak Ukraina vastu oli rünnak euroopaliku maailma vastu ja kaasas toimuvasse ka teised riigid, pani vastutama ning sundis oma positsiooni võtma. Kriitiline ja neutraalne lähenemine muutis kavandatud arutelud fenomenoloogiliselt oluliseks. Nagu ütles üks esimeses seminaris osalejatest: “Kui teadlased seda narratiivi välja ei tööta, ei õpi seda kirjeldama, siis pakuvad oma narratiivi need, kellele sõda on kasulik.”

7. novembril toimunud seminari peakõneleja Larisa Fialkova (Haifa Ülikool, Iisrael) rääkis teemal “Mihhail Bulgakov ja Ukraina: tekstid ja kontekstid”. Arutleti kultuuri kui universaalse üldistamisvahendi üle ja kultuuri kui võimu instrumendi üle, samuti kultuuri tõlgendamise muutuste üle sõja kontekstis. Vene keeles kirjutavad kirjanikud osalesid omal ajal keiserliku diskursuse loomises, mis oli osa Ukraina agressiooni alusest ja õigustusest. Samas on arvukalt näiteid, kuidas kultuuriloojad satuvad kriitilises olukorras ebaõiglaste süüdistuste osaliseks ja neisse suhtutakse kui vaenlastesse. Ettekandja avas Bulgakovi Ukraina-diskursuse tänast problemaatikat.

28. novembri seminari peakõneleja Catriona Kelly (Cambridge Trinity College), tuntud nõukogude kirjanduse ja filminduse spetsialist, näitas keiserliku narratiivi universaalseid mudeleid (eksklusiivsus, ajalooline saatus, ülevus, messianism jne) ja selle otseseid tänapäeva Venemaa agressiooni retoorika ja sõjategevusega. Diskussant Gasan Guseinov (Cambridge Jesus College) täiendas ettekandjat näidetega keelediskursuste ning oma ja võõra paradigmaatika muutumisest viimaste aastakümnete jooksul.

12. detsembril olid kõne all soolise struktuuri ja ideaalide muutused sõjarežiimis. Elizabeth A. Wood (MIT, USA) ja Sergei Akopov (Berliini Vaba Ülikool) pakkusid erinevate materjalide põhjal välja oma nägemuse toimuvatest muutustest. Teadlased pakkusid välja mitu provokatiivset võimalust, mis leidsid arutelus osalejatelt elavat vastukaja.

Brutaalsus ja maskuliinsus on Venemaa kaasaegse soopõhise kultuuri põhiomadused, mis tõrjuvad perifeeriasse muud soolised identiteedid, kõrvaldades sotsiaalse tasakaalu võimalikkuse ja süvendades sotsiaalseid konflikte. Sõda oli selliste muutuste loogiline jätk. Teisest küljest tugevdab sõda neid muutusi.

23. jaanuaril leidis aset suur kolmetunnine seminar kultuurist kui lahinguväljast ja relvadest. Teema tõlgendust pakkusid Anna Verchik (Tallinna Ülikool), Mark Lipovetsky (Columbia Ülikool) ja Maja Soboleva (*Philipps-University of Marburg University*). Käsitleti kultuuri militaristlikku instrumentaliseerimist, mis on ilmnenud filmides ja sarjades, keele- ja diskursiivsetes tavades. Ettekannetes esitatud küsimused tekitasid kuulajate seas laialdase vastukaja: sõja põhjustatud keelemuutused, sotsialistliku realismi taastumine kui kaasaegse Venemaa ametlik kunstistiil, massikultuuri ja kultuuri massilisuse probleemid. Arutelus ei pääsetud mööda ka peamiste mõistete – *kultuur* ja *massikultuur* jt – ümberhindamisest.

20. veebruaril räägiti individuaalsest ja kultuurilisest traumast. Professionaalsed psühholoogid, kellel on laialdased kogemused Ukrainast pärit sõjapõgenikega töötamisel, sh Inga Ignatieva (Tartu Ülikooli kliinikum) jagasid oma kogemusi osalemisest vabatahtlikus liikumises ning arutlesid tihedama koostöö võimaluste ja väljavaadete üle pagulasi vastu võtnud riikide eri spetsialistide vahel. Selline vahetus on oluline neile, kes peaaegu poollegaalselt aitavad Venemaal okupeeritud aladelt pärit Ukraina põgenikel traumaga toime tulla, sest ametlik võim ei ole huvitatud kannatanute rehabilitatsioonist ja väidab, et probleemi pole.

Haaravas ja ulatuslikus arutelus linnaruumide reageeringutest sõjalistele sündmustele näitas Victor Levchenko (Odessa Ülikool – *Odessa Mechnikov National University*) 20. märtsi seminaris Odessa ~~näite~~elanike ja kunstiaktivistide tundlikke reaktsioone sündmustele.

24. aprillil rääkis Natalia Kovyliava (Tartu Ülikool) sõjavastaste aktivistide tseensuurist Venemaal ja aktivistide loominguilisusest Venemaa täiemahulise relvastatud sissetungi algusest kehtestatud õiguslike ja poliitiliste piirangute ületamisel. Publik reageeris elava aruteluga sõjalise tseensuuri erinevate aspektide üle.

Kohe pärast 15. rahvusvahelist konverentsi “Naeru olemusest” kogunesid konverentsil osalejad 22. mail huumoriteemalisele sõjaseminarile. Guillem Castañar (Helsingi Ülikool), Anastasiya Fiadotava (Eesti Kirjandusmuuseum / Jagiellonia Ülikool, Poola) ja Liisi Laineste (Eesti Kirjandusmuuseum) tutvustasid oma ettekannetes humoorikaid reageeringuid sõjasündmustele. Ettekande aluseks olid sõja-teemalised meemid, kus erinevate riikide sotsiaalmeedia kasutajad ironiseerivad erinevate sõjaga seotud tegelaste üle. Meemid ei näita mitte ainult emotsionaalset kaasatust, suhtumist ja poliitilist tegevuskava, vaid toimivad ka oskuslikult instrumentaliseeritud relvana infosõjas.

19. juunil käsitleti erinevaid kunstipraktikaid, massikultuuri ja lastekirjandust. Mõlemad ettekanded kirjeldasid tänapäeva olukorda ja allikaid. Michael Cole (Tartu

Ülikool) rääkis massikultuuri ja massiteadvuse tähtsusest ühiste meeleolude, rahvusliku identiteedi, kujutiste ja kangelaste kujundamisel, mida massikultuuris sõja ajal aktiivselt kasutatakse. Svetlana Malinskaya (Grenoble'i Alpi Ülikool, Prantsusmaa) pöördus lastekirjanduse poole. Ta rääkis kirjanduslike tekstide spetsiifilisest korpusest, milles süžee põhineb kangelaste sattumisel kangelaslikku sõjalisel minevikku.

Sarja viimane seminar 10. juulil oli pühendatud sõjafilosoofiale ja sõjafilosoofidele. Kasutades erinevaid lähenemisviise suutsid kõnelejad näidata, kuidas filosoofiline diskursus Venemaal vältis sõja teemat, mistõttu ei suudetud välja töötada sõjavastaseid narratiive, samuti seda, kui kergesti võib "valgustatud" filosoof muutuda "sõjapistrikuks".

Veebinarides on osalenud kuulajad ja arutlejad kogu maailmast: Eesti, Ukraina, Saksamaa, Poola, USA, Iisrael, Suurbritannia, Austria, Prantsusmaa, Ungari, Itaalia jne. Seminare modereeris Sergei Troitskiy.

Suurem osa seminaride videotest on nähtavad ürituse ametlikul veebisaidil <https://www.folklore.ee/rl/fo/konve/2022/cultures/index.html>.

Sergei Troitskiy

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

27. aprillil pidas Katre Kikas (FO) Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul ettekande “Kirjutamine on minu meelest ikka alati üks väga armas töö olnud...” Jaan Saalvergi kirjutajaidentiteedist”.

Ettekande järel toimus ARSi üldkoosolek, mille päevakorras oli 2022. aasta tegevus- ja majandusaruanne, valiti juhatuse uued liikmed (Katre Kikas, Helen Kästik, Mare Kalda, Pihla Maria Siim ja Enn Kalev Tarto).

25. mai koosolekul pidas möödunud aasta Eesti folkloristika aastapremia laureaat Mari Sarv ettekande ”Folkloorse varieeruvuse jälil: arvutuslikke vaatlusi”, anti üle Eesti folkloristika aastapremia 2023. Preemia pälvis Anastasiya Astapova.

Katre Kikas

Eesti Rahvaluule Arhiivis

26. märtsil viis Janika Oras Eesti pärimusmuusikaõpetajate erialapäevadel Kihnus läbi arutelu regilaulu eluvõimalustest tänapäeval.

29. märtsil pidas Andreas Kalkun TÜ ajalooris ettekande kvääriajaloo ja folkloristika teemadel.

1. aprillil viis Janika Oras läbi regilaulukoolituse Eesti Folkloorinõukogu korraldatud Pärimusinkubaatoris Tallinnas.

1. aprillil osales Andreas Kalkun Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuseumis Jaanus Samma koostatud näituse “Vaikelud rahvuslikel motiividel” kataloogi esitlusel vestlusringis koos Jaanus Samma, Uku Lemberi, Kai Lobjakase ja Krista Kodresega.

2. aprillil viis Andreas Kalkun läbi tuuri näitusel.

5. aprillil pidas Risto Järv Viru Instituudi keelepäeval Jõhvi Mihkli kiriku pastoraadis ettekande “Viru keele ja meele leidmine rahvaluulearhiivi kogudes” ning Ave Goršič ettekande “Ise täis õnne ja rõõmu. Mary Kaasiku ja Gustav Kallasto töö Viru rahvaluulekogujatena”.

10. aprilli seminaril esines Inna Lisnjak folkloristika seminaril ettekandega ukraina rahvapillidest kobza ja banduura ning pillimängupraktikatest.

11.–13. aprillini tegi Jüri Metssalu koos arheoloog Andres Tvauriga Rapla Vallavalitsuse tellimusel välitöid Hagudi raba piirkonna kultuuripärandi kaardistamiseks.

15. aprillil pidasid Janika Oras ja Taive Särg Eesti Muusikateaduse Seltsi Rudolf Tobiase juubelile pühendatud Tartu päeval ettekande “Eesti kunst on spekulatsioon, mis 100% dividendisid annab!” Rudolf Tobiase üleskutsed rahvaviiside kogumiseks”.

15. aprillil viis Janika Oras läbi ukraina kevadelaulude õpitoa Tartu ukraina vaba-tahtlike korraldatud kevadlaadal Pasha 2023 Annelinnas.

18. aprillil osales Anu Korb Tallinna Ülikooli raamatukogus toimunud Välis-Eesti Ühingu 95. aastapäeva konverentsil diskussioonil “Mis on Eesti eesmärk”.

19. ja 20. aprillil osalesid Mari Sarv ja Liina Saarlo Helsingi Ülikooli ja Soome Kirjanduse Seltsi ühise FILTER-projekti töörühma seminaril Soomes Vihtis.

21. aprillil Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud Eesti Rahvaluule Arhiivi kaastööliste päeval andis president Alar Karis üle presidendi rahvaluule kogumispreamiad. Pille Kippar pälvis preemia rahvaluule-ainese kogumise eest kõrgkoolides aastatel 1973–2004 ning koori “Lubinokad” liikmete suurepärase kaastöö organiseerimise eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”. Anne Kurepalu sai preemia Lahemaa elu ning pärimuse järjekindla jäädvustamise eest aastail 1972–2022 ning väljapaistvate kaastööde eest aastatel 2013–2022. Henno Sepp sai preemia silmapaistva töö eest kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”, Heinz Valk oma kaastööde eest Eesti Rahvaluule Arhiivile aastail 2006–2015 ning särava töö eest 2022. aasta kogumisvõistlusel “Muusika minu elus”.

Aktusel kõnelesid president Alar Karis, Piret Voolaid, Astrid Tuisk ja Risto Järv, kogumisvõistluse “Muusika minu elus” kokkuvõtteid tegid ja kaastöödest lugesid tekste Taive Särg, Ave Goršič, Marju Raju, Janika Oras ning Natali Ponetajev, oma kogumistööst rääkisid rahvaluulepreemia laureaadid Pille Kippar, Anne Kurepalu, Henno Sepp ning Heinz Valk. Uusi kogumisvõistlusi “Kohtumised metsloomadega” ja “Minu saunalugu” tutvustas Mathilda Matjus. Kaastööliste päeval esinesid muusikud Katariina Tirmaste ja Thea Kristal, ühislaulu saaliga võttis eest Valter Parve. Tänukontserdi kaastöölistele andis jazz-keelpillikvartett Lõõm.

21. aprillil toimunud seminaril “Naine ersa ja mokša kultuuris” esinesid ettekannetega Janika Oras ja Andreas Kalkun.

22. aprillil andis Janika Oras edasi rahvaluule arhiivi õnnitlused leelokoori Sõsarõ 50. juubelil Tallinnas ja salvestas ürituse ametlikku osa.

26. aprillil ilmus ERR teadusuudiste portaalis Novaator intervjuu Lona Pälli, Tõnno Jonuksi (EKM FO) ja Ulrike Plathiga (TLÜ) keskkonnaliikumistest ja keskkonnamoosikatsioonidest Eestis.

27. aprillil avati Tampere Vapriikki muuseumikeskuses Eesti Rahva Muuseumi muinasjutunäitus “Olipa kerran, tarina satujen synnystä”. Näitused kuraatoriteks olid Katrin Sipilgas ja Jaak Kilmi, konsultandid-folkloristid Hanna Samola (Tampere Ülikool) ja Risto Järv. Vapriikki ja ERMi koostöös valminud näitus toetub 2020. aastal avatud Eesti Rahva Muuseumi näitusele “Elas kord...” ning on kohandatud Soome oludele.

30. aprillil juhendas Janika Oras Lummo Kati leelokoori pulmalaulude õpituba Tartus.

4.–6. maini osales Andreas Kalkun ettekandega “Soodoma varemeil. Kunstid Eric Stenbocki loomingu” Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse, Tallinna Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemia konverentsil “Dekadents Eesti kultuuris: tõlge ja tõlgendus”.

5. mail pidas Mairi Kaasik Haapsalus Lääne Maakonna Keskraamatukogu VIII muinasjutukonverentsil “Muinasjutuvägi: Lood lükkavad liikuma” ettekande “Jooksujalu läbi eesti muinasjuttude”.

6. mail filmis Janika Oras jüripäeva ja Värska naase’ leelokoori juubeli tähistamist Värskas.

9.–11. maini osales Olha Petrovych Madridis tekstide arvutusliku analüüsi koolitusel, mida korraldas CLS INFRA ehk Kirjanduse arvutuslike uuringute taristu (*Computational Literary Studies Infrastructure*).

10. mail määrati Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondi Kristjan Toropi 2023. aasta kogumisstipendiumi toimkonna (Olga Ivaškevitsš, Risto Järv, Janika Oras, Jaanus Randma, Madli Teller) koosolekul stipendium Olev Jaksile pikaajalise ja süstemaatilise eesti lõõtsamuusika traditsiooni jäädvustamise ning populariseerimise eest.

11. ja 12. mail toimus Tartu Ülikoolis noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. ERA töötajatest esinesid Natali Ponetajev ettekandega “Vigala ja Kirbla kihelkonna lõõtspillimuusika 20. sajandil Eesti Rahvaluule Arhiivi materjalide põhjal” ning Getter Lauk ettekandega “Soostereotüübid Eesti lavarahvatantsud”, Mathilda Matjus

tutvustas ERA selleaastaseid kogumisvõistlusi. Konverentsi korraldajateks ERA poolt olid Mihkel Braun, Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev.

13. mail esitas Janika Oras koos Leanne Barbo, Minni Orase ja Marion Selgalliga loodusega seotud ja Lasnamäega kohandatud regilaulu Biotoopia '23 kunstiprogrammi raames korraldatud "Maa-aluste võrgustike" loomingulisel teekonnal Loopealse tühermaal.

13. mail pidas Mari-Ann Rimmel Raasiku valla Aruküla kandi kohapärimust käsitleva ettekande Aruküla rahvamajas ajaloo hommikul "Kohapärimus meis endis".

17. mail esines Janika Oras Helsingis toimunud rahvusvahelisel itkutraditsiooni teemalisel konverentsil "Kadunud või elavad itkud" ettekandega "Sama värsimõõt, erinev esitusrütm – seto itkude ja tüüpiliste esitussituatsioonide suhted". Konverentsi avapäeval, **15. mail**, viis ta koos Lummo Kati leelokoori lauljatega läbi õpitoa Helsingi Kunstide Ülikoolis ja laulis koos leelokooriga õhtusel itkukontserdil.

18. mail esines Helen Kõmmus jutuvestmisfestivalil Ööbikuööd Kärddlas rahvalike laulude teemaliste lugude, laulude ja rahvalike pillilugudega.

19. mail tutvustas Janika Oras kirjandusmuuseumis eesti ja ukraina rahvalaule ja laulumänge Tartu Aleksander Puškini kooli lastekoori lauljatele.

20. mail toimunud muuseumiöö "Öös on liikumist" kirjandusmuuseumi ürituse raames olid tegevuses mitmed ERA inimesed. Getter Lauk, Mathilda Matjus ja Natali Ponetajev kutsusid kõiki pärimuslike mängude ja laulude õpituppa, Mathilda Matjus juhatas Lilla Daami ringkäiku, Enn Kalev Tartu tutvustas näitust "Mängud ja mängimine ERA fotodel" ning Kadri Tamm ja Astrid Tuisk jagasid külastajatele selgitusi kirjandusmuuseumi kohta.

24. ja 25. mail pidas Mari Sarv loengu regilaulude arvutianalüüsist Eesti Kirjandusmuuseumit külastanud Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilastele.

25. mail pidas Mari Sarv Akadeemilises Rahvaluule Seltsis ettekande "Folkloorse varieeruvuse jälil: arvutuslikke vaateid". Samal seltsi koosolekul kuulutati välja Eesti folkloristika aastapremia, mille üheks nominendiks oli rahvaluulearhiivi vanemteadur Liina Saarlo. 2023. aasta preemia pälvis Tartu Ülikooli folkloristika kaasprofessor Anastasiya Astapova.

29.–31. maini pidasid Taive Särg ja Ave Goršič Irimaal Dublini Ülikoolis (*University College Dublin*) Rahvusvahelise Arhiivinõukogu (ICA) Ülikoolide ja Uurimisasutuste

Arhiivide Sektsiooni (SUV – *Section of University and Research Institution Archives*) korraldatud konverentsil “Püsime liikumises: juurdepääs arhiividele – traditsioon ja muutused” (“Turning the wheel: access to archives – tradition and variation”) ettekande “Digiteerimine, levitamine, tõlkimine: folklooriarhiivide panus ökoloogilise teadlikkuse tõstmiseks” (“Digitalisation, dissemination, translation: the folklore archives’ contribution to ecological awareness”).

29. maist 2. juunini toimus Helsingis Soome Kirjanduse Seltsis Rahvalaulukomisjoni (*Kommission für Volksdichtung*) 51. konverents laulužanride sotsiaalsetest ja kultuurilistest kontekstidest. Eesti Rahvaluule Arhiivist esinesid konverentsil Janika Oras ettekandega ajalooliste laulužanride positsioonist ja tähendusest kaasaegsetes seto regilaulupraktikates (“Seto runosong tradition in the 21st century: The position and meaning of historical song genres in contemporary singing”), Liina Saarlo ettekandega 20. sajandi laulikute laulurepertuaari mitmekesisusest (“Those miserable, despised love songs. About the actual repertoire of 20th century singers”), Inna Lisniak ettekandega ukraina ballaadžanri arengutest (“The Ballad in Ukrainian Vocal Music: From Folklore to Modern”) ning Olha Petrovych ja Mari Sarv ühissettekandega Ukraina Podillia piirkonna ballaadide meelestatusest sõnastatistika alusel (“The Ballad as an Epic of Unfortunate Human Destiny: A Case Study of Folksongs of the Podillia Region of Ukraine”).

30. mail jõudis kuulajateni projekti “Regilaulu podcast” ehk maakeelse nimega taskuhäälingu neljas hooaeg, mille konsultandiks on Janika Oras.

2.–4. juunini tegid rahvusvahelise pärimuspeo Baltica kontsertidel Tallinnas välitöid Eesti Rahvaluule Arhiivi töötajad Olga Ivaškevitš ja Helen Kõmmus. **3. juunil** vedas Janika Oras eest regilaulutuba Tornide väljakul.

3. juunil kuulutati Tallinnas Eesti Lastekirjanduse Keskuses välja 31. Sten Roosi nimelise muinasjutuvõistluse võitjad. Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi auhinna pälvisid Marta Roosme (Türi Põhikool) ning Danna Toht (Peetri Lasteaed-Põhikool), žüriiliikme Risto Järve auhinna Getlin Veber (Tallinna 21. Kool).

6. juunil Baltic Pride kultuurifestivali avamisel Tallinnas Fotografiskas andis sotsiaalkaitseminister Signe Riisalo üle vikerkaarekangelaste tunnustusmärgid. Andreas Kalkun pälvis tunnustusmärgi akadeemilise ja teadustegevuse eest.

7.–10. juunini Tšehhis Brnos Masaryki ülikoolis toimunud Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu 16. kongressil (SIEF 2023) esinesid ERAst Ave Goršič ettekandega Eesti Rahvaluule Arhiivi toimimisest 1980. aastatel ja 1990. aastate algupoolel (“Encountering change, carving out certainty – a folklore archive in the wind of change from the

1980es to the 1990es”), Risto Järv ja Astrid Tuisk ettekandega ukraina sõjaga seotud meemide kogumisest (“Collecting Ukrainian Memes: Opportunities and Challenges”), Liina Saarlo ettekandega vastuolulistest kirjapanekutest rahvaluulearhiivi kogudes (“Conflicting representations of communities and individuals in digitized collections of Estonian Folklore Archives”) ja Mari Sarv ettekandega avalikkuse toetusest rahvaluulearhiivile 2020. aasta rahastuskriisis (“Power of the Public Voice: the ‘Song Festival’ of the Estonian Folklore Archives in 2020”).

10. juunil toimus Saksamaal Bucholzi linna lähedal Baltimaade jaanipidu, kus Getter Lauk, Natali Ponetajev ja Mathilda Matjus tutvustasid Eesti kombeid, traditsioone, tantse, muusikat ja käsitöid.

12. juunil käisid Getter Lauk, Natali Ponetajev ja Mathilda Matjus Berliini Riigiraamatukogus, kus tutvuti Johann Gottfried von Herderi kogus olevate ühtede vanimate säilinud eesti regilaulu tekstidega.

12.–14. juunini pidasid Ungaris, Budapestis poetiliste tekstide statistilisele ja arvutuslikule analüüsile pühendatud konverentsiseeria “Plotting Poetry” kuuendal konverentsil “The Plot. Storytelling in Verse” Inna Lisniak ja Olha Petrovych ühisettekande riimide ja rütmiliste komponentide suhetest, tuginedes Ukraina Podillia piirkonna ballaadide muusika- ja tekstikorpusele. Mari Sarve ja Kaarel Vesikise ühisettekande analüüsis erinevaid võimalusi sünonüümide automaatseks tuvastamiseks eesti regilaulude korpuses.

15. juunil pidas Risto Järv Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse muuseumiosakonnas aiaseminaril “Enam kui inim. Kirjandus ja kunst mitmeliigilises maailmas” ettekande “Naabrist parem. Meie muinasjutusiil”.

17. juunil tegi Jüri Metssalu välitöid Nedrema puisniidu kultuuripärandi kaardistamiseks.

17. juunil pidas Helen Kõmmus Sõru muuseumis Hiiumaal Torupilli Jussi fotonäituse avamisel ettekande “Torupillikuninga Juhan Maakeri elust ja pillimängust” ja mängis torupillil Torupilli Jussi pillilugusid.

23. juunil pidasid Natalia Abrosimova ja Taive Särg Saranskis Mordva Vabariigi valitsuse juures asuvas Humanitaarteaduste Instituudis (*Научно-исследовательский институт гуманитарных наук при Правительстве Республики Мордовия*) konverentsil “Folkloorimaastik täna: kultuuritraditsioonide representatsioonid, muutused, suundumused” (“Фольклорный ландшафт сегодня: Репрезентации культурных

UUDISED

традиций, трансформации, перспективы”) hübriidettekande “Vladimir Romaškini muusikaline pärand Eestis” (“Музыкальное наследие В. И. Ромашкина в Эстонии”).

28. juunil pidas Mari-Ann Remmel Värskas BaltHerNeti suvekoolis “Väliseesti kultuuri-pärand võõrsil. XI. Minu eesti juured” ettekande “Kohapärимusest ja identiteedist”.

29. juunil pidas Andreas Kalkun ettekande Helsingis Soome Kirjanduse Seltsis toimunud arhiiviallikate ja pärimusloome valikulisust käsitletud kollokviumil “Silenced Sources, Heritage, and the Oral-Literary Continuum – Rewriting the Margins of the National” ettekande Jakob Hurda ja Kaarle Krohni tegevusest seto laulude toimetamisel (“Tangled Lianas and Simple Wildflowers: Jakob Hurt and Kaarle Krohn Editing Seto Songs”).

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

30. ja 31. märtsil osales Reet Hiimäe Eesti Rahva Muuseumi aastakonverentsil “Õige keha, vale keha” ettekandega “Kehalisusest pärimuslikes naiste rituaalides”.

13. ja 14. aprillil osales Mare Kõiva ERMis õpilaste teadustööde konkursi Teadusfest komisjoni töös ja andis üle Eesti-uuringute Tippkeskuse auhinnad.

26. aprillil ilmus ERR teadusuudiste portaalis Novaator intervjuu Lona Pälli (ERA), Tõnno Jonuksi (FO) ja Ulrike Plathiga (TLÜ) keskkonnaliikumistest ja keskkonnanfektidest Eestis.

27. aprillil pidas Katre Kikas Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul ettekande “Kirjutamine on minu meelest ikka alati üks väga armas töö olnud...” Jaan Saalvergi kirjutajaidentiteedist”.

7. mail osales Tõnno Jonuks Tartu Maarja kirikus toimunud Eesti muusika päevade vestlusringis, kus arutleti Meelis Friedenthaliga vaimu teemal. Vestlust juhtis Märta Matis Lill.

8. mail vestles Mare Kõiva Delfi Innovaatika *podcastis* Martin Hansoniga Eesti-uuringute Tippkeskuse teadussuundadest ja eesti keele arengust (<https://forte.delfi.ee/artikkel/120183362/kuula-saadet-folklorist-mare-koiva-eesti-keel-pole-kunagi-olnud-nii-rikkalik-kui-tana>).

12. mail külastasid osakonda neli ungari teadlast S. Petöfi muuseumist, neid võõrustasid meie osakonnas Mare Kõiva ja Nikolay Kuznetsov.

15.–17. maini osalesid Mare Kõiva, Tõnno Jonuks ja Nikolay Kuznetsov Kihnus kirjutamislaager-seminaril Arktika põlisrahvaste traditsioonide teemal.

15.–17. maini osales Reet Hiimäe Turus konverentsil “Religion and spirituality as sites of learning” ettekandega “Hop-on hop-off spirituality: from consumerism and entertainment to learning”.

18.–20. maini osales Mare Kõiva Zoomi vahendusel Minskis korraldatud rahvusvahelisel teaduskonverentsil “Rahvamuinasjutuproosa Euroopa ruumis: arhailine traditsioon *vs.* kaasaegne tõlgendus” plenaarettekandega “ATU 825 (Kurat Noa laevas) süžee eestlaste ja slaavlaste folklooris”.

18.–21. maini korraldas osakond Sergey Troitskiy, Anastasiya Fiadotava ja Liisi Laineste eestvõttel Tartus 15. rahvusvahelise teaduskonverentsi “Laughter and Its Features – On the Nature of Laughter” (Odessa–Tartu).

Osakonda esindasid ettekannetega Anastasiya Fiadotava (“Humorous support, serious critique: a politician’s cup in Belarusian online public sphere”); Sergey Troitskiy (“Humour and protest”); Liisi Laineste (“The grass is greener in tiktok: Dance videos as expressions of humorous creativity”); Guillem Castañar (Helsingi Ülikool, Soome), Liisi Laineste ja Anastasiya Fiadotava (“Current trends in humor practices of russian speakers in Estonia”); Alevtina Solovyeva (Tartu Ülikool) ja Anastasiya Fiadotava ühisettekandega (“Boiled shoe, enamoured cow and a Buddha in a fur: Buddhist humour in Mongolian communities”).

Huumorihuvilistel on võimalus konverentsi salvestusi järelvaadata KirmusTV vahendusel (<https://www.kirmus.ee/et/kirmusTV/kirmustv-jarelvaatamine>). Konverentsi toetasid Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Kultuurkapital.

22. maist 1. juunini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Bulgaarias projektiga “Religious Notions. Traditional Beliefs and the Opposition of Nature and Culture. New Realities, Theoretical Approaches and Interpretations” seotud plaanilistel välitöödel ja konverentsil, **24. mail** tähistati Kirilli ja Metodiuse päeva, 25. mail osaleti meditsiiniteemalisel seminaril, **29.–31. maini** konverentsil “Between the Worlds” 5, kus Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov esinesid posthumanismi tööühma paneelis “Entanglements in uncertain times: human-plant relations in agrarian life worlds” ettekandega “Moon and tree interaction in religious computer inputs”.

23. ja 30. mail osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sofias (Bulgaaria) Etnoloogia ja Folkloori Instituudi korralisel folklooriseminaril “Traditsiooni uued ja vanad jooned”. Mare Kõiva esines ettekandega mesilastest (“Bees in religion, legends and beliefs”), Andres Kuperjanov rääkis jõhvikatest (“Cranberries and changes in the culture”).

29.–31. maini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sofias (Bulgaaria) 5. rahvusvahelisel konverentsil “Between the Worlds of Old and New Homes”, nende ühissettekanne kandis pealkirja “Multilocal living in Estonia”.

1. juunil modereeris Maris Kuperjanov SIEFi töörühma The Ritual Year veebinari.

2. juunil avati Tallinnas Suurgildi hoones Eesti Ajaloomuuseumi näitus “Miks Eesti ei ole kuningriik?”. Näituse üks kuraatoritest on Tõnno Jonuks. Näitust saab vaadata 1. septembrini.

5. juunil külastasid kirjandusmuuseumi Eesti Rahvusraamatukogu hariduskeskuse kolleegid. Reet Hiimäe tutvustas osakonna poolt oma tööd ja osakonna haridusalaseid projekte.

7.–10. juunini viibisid Mare Kõiva, Katre Kikas, Liisi Laineste, Anastasiya Fiadotava ja Andres Kuperjanov Brnos, kus osalesid Masaryki ülikoolis Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu (*Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore*, SIEF) 16. kongressil. Liisi Laineste (koos Coppélie Cocqiga) oli kokku pannud digitaalseid eluavaldusi uuriva ploki, kus Anastasiya Fiadotava pidas ettekande poliitilistest meemidest Eestis aastal 2022. Katre Kikas rääkis modernsest ebakindlusest ning 19. sajandi lõpu rahvaluulekogujate moraalistest dilemmadest. Mare Kõiva, kes juba pikka aega kuulub ühingu rituaalse aasta töörühma, arutles puudega seotud uskumuste ja rituaalide üle (“Own tree in religious views and rituals”). Koos Andres Kuperjanoviga pidasid nad ettekande ka posthumanismi uuringute plokis.

11.–16. juunini osales Reet Hiimäe ühe peaesinejana rahvusvahelisel limnoloogide kongressil (11th International Shallow Lakes Conference), kus ta rääkis naiste rituaali- ja tunnetusmaailmast, otsides sildu mineviku, oleviku ja tuleviku vahel.

15.–17. juunini osales Reet Hiimäe Tallinna Ülikooli korraldatud 13. rahvusvahelisel Lotmani konverentsil “Fear in culture and culture of fear” ettekandega “Fear and initiation: solitary rituals in Estonian folkloore”.

20. juunil kuulutati rahvusarhiivi peahoones Nooras 16 esitatud teose hulgast välja parim 2023. aastal ilmunud ajalooramat. Ekspertide kogu koosseisus Olev Liivik

(esimees), Kristina Jõekalda, Mihkel Mäesalu ja Kaarel Vanamõlder tõstis kõrgeimale kohale kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhtivteaduri Tõnno Jonuksi "Eesti muinasusundid". Raamatu on välja andnud Postimehe kirjastus.

21. juunist 3. juulini viibis Nikolai Anisimov välitöödel Udmurtias ja Baškortostanis.

23. juunil rääkis Nikolai Anisimov Saranskis Siberi udmurtide laulukultuuri teemal (tartlastest esinesid veel Eva Toulouze, kes rääkis udmurdi palvetest ja Taive Särg Romaškinest).

26.–30. juunini osales Nikolai Anisimov Peterburis 15. Venemaa antropoloogide ja etnoloogide kongressil, kus pidas koos Irina Ptšelovodovaga (Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituut) ühisettekande Kama-taguste udmurtide lauludest matuse- ja mälestuskombestiku osana.

25. juunist 1. juulini osales Mare Kalda Sheffieldis (Inglismaa) Hallami ülikoolis toimunud Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi (ISCLR) 40. konverentsil. Kummitusmajade folkloori käsitlevas paneelis esines ta ettekandega "Maja aknaaugud mustasid tontlikult". Üleloomulikust kogemusest jutustamine virtuaalses kogukonnas".

28. juunil olid Eesti Kirjandusmuuseumi külalisteks Zsolt Horvath, Ungari Rahvusliku Mälu Komitee (*Committee of National Remembrance*) asedirektor ja Liszti Instituudi direktor János Tischleri, kes uurisid lähemalt vabadusvõitleja ja luuletaja Enn Uiboga (1912–1965) seotud käsikirju jms materjale. Uibo 1956. aasta Ungari ülestõusule pühendatud luuletus "Mälestuspärg Ungari langenud vabadusvõitlejatele" viis vabadusvõitleja uuesti asumisele Mordvasse.

Ungari külalisi võõrustasid muuseumi poolt ning Enn Uibo käsikirju tutvustas EKLA juhataja Kristi Metste ja folkloristika osakonna juhataja Mare Kõiva.

29. juunil esines Nikolai Anisimov Ar-god trioga Soomes Kuhmo linnas korraldatud etnomuusika festivalil "Sommelo".

1. juulil osales Nikolai Anisimov koos Eva Toulouze'iga Kuhmos (Soome) korraldatud sugulaskeelte ja -rahvuste tuleviku teemalises seminaril.

1. juulil esines Reet Hiemäe koos Mare Kõivaga naiste rituaalide teemal "Maarjahein ja imevesi" Herbaticumi ravimtaimepeol.

3.–7. juulini toimus USA-s Bostonis Rahvusvahelise Huumoriuuringute Seltsi (*The International Society for Humor Studies*) konverents. Anastasiya Fiadotava pidas koos

Liisi Lainestega ettekande “Polarised but similar: Russian and Belarusian pro- and anti-democratic humour in the public sphere” ja koos Władysław Chłopickiga (Jagiełło Ülikool, Krakow) ettekande “Establishing in- and out-group boundaries in humour in the public sphere”. Lisaks osales ta ümarlaul, kus arutleti peatselt ilmuva väljaande “Handbook of Humor Research” teemadel.

22. juulil toimunud Äksi (eel)arvamusfestivalil kõneles Reet Hiimäe: “Toidu juurtest juurikate ja julgeolekuni”.

Soome-ugri kirjanduskohvik (SUKK)

20. aprillil käivitus Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi hõimurahvaste programmi toel Eesti Kirjandusmuuseumi üritustesari “Soome-ugri kirjanduskohvik ehk SUKK”. Kirjanduskohviku idee on selles, et teisi keeli avastatakse erinevate meelte abil; sama kirjandusteos kõlab eri keeltes ja nii saavad osalejad “maitsta” võõrast keelt seda kõneldes, sest iga keel ilmutab end täies kordumatuses ja unikaalsuses. Iga kohvikuõhtu pühendatakse ühele soome-ugri kirjandusteosele ja selle tõlgetele teistesse keeltesse.

Kirjanduskohvik (eestvedajad Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov) kaasab eksperte, kes räägivad teose tekkimisloost ja selle tõlkimise iseärasustest, teksti mõistmise raskustest ja tõlgendamisest. Samuti kutsutakse osalema professionaalseid tõlkijaid, kes saavad esitada teose oma tõlkeversioone ja rääkida tõlkimise köögipoolest.

20. aprillil räägiti komi kirjakeele rajajast ja esimesest poeedist Ivan Kuratovist (1839–1875), kelle poeesiat on tõlgitud paljudesse keeltesse, näiteks eesti keeles on ilmunud 2005 tema luulekogu “Poleks kurbust, poleks rõõmu”, samuti leidub luuletusi 1996. aastal valminud valimikus “Enne koitu: soome-ugri luuleklassikat”. Õhtu külaline oli Arvo Valton. Vestlust modereerisid muuseumi teadurid Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov.

15. mail oli Soome-ugri Kirjanduskohvikus tähelepanu keskmes udmurdi luuletaja Ašaltši Oki luuletus “Maantee ääres”. Vestlust modereerisid fennougrist Eva Toulouze ja muuseumi teadur Nikolai Anisimov.

12. juunil oli kõne all Sándor Petőfi luuletus “Nemzeti dal” (“Rahvuslaul”). Esinema olid kutsutud Tõnu Seilenthal ja Kristina Toth. Vestlust modereerisid Sergei Troitskiy ja Nikolay Kuznetsov.

Osakonna seminarid

Seminare toetab Eesti Kirjandusmuuseumi teadusprojekt EKM 8-2/20/3, nende toimumise tagab Mare Kalda.

3. aprillil olid *online*-seminaril tähelepanu all inimeste kodused fotoarhiivid praeguseks valdavalt anekteeeritud Luhanski oblasti aladel. Fotograaf ja visuaalantropoloog Vadim Lurie tutvustas oma 2018. ja 2019. aasta ekspeditsioonide tulemusi. Toona uuriti koostöös ukraina kunstiresidentuuriga “Плюс/Минус” koduseid fotoarhiive.

10. aprillil esines ingliskeelse ettekandega Inna Lisnjak, teemaks “Ukraina rahvapillid ja pillimängupraktikad: kobza ja banduura / National musical instruments of the Ukrainian people and performance practice: kobza and banduura”. Vaatluse all oli duuma-žanr (думы) – 15.–18. sajandist pärinevad eepilised suulise pärimuse teosed, mida ukraina kasakad kandsid ette kobza või banduura saatel.

17. aprillil esines Julia Schpinitzkaya ingliskeelse ettekandega “Saami helirituaalid ja pühapaikade akustika” (“Yoking with the Spirits: Sami Sound Rituals and Acoustics of Sacred Sites”).

18. aprillil esinesid digihumanitaaria seminaril teadlased Coppelie Cocq ja Stefan Gelfgren Umea ülikoolist, kes rääkisid digihumanitaaria teemadel ning vahetasid mõtteid oma kolleegidega Eesti Kirjandusmuuseumist digihumanitaaria uutest väljakutsetest nii Rootsis kui ka laiemalt Põhjamaade näitel ning arutleti, millised on selle valdkonna uued väljakutsed seoses Euroopa ja rahvusvaheliste teadusuuringutega.

8. mail sai kuulata Siim Sorokini ettekannet “Kahtluste taktis: umbusu ja avatud süžeede plottimine parvlaev Estonia huku näitel”. Ettekanne keskendus “rahvalikule kriminalistikale (*folk forensics*): *kontra-plottimisele*, mis umbusust ja kahtlustest motiveerituna, ent neid ühtlasi (taas)loovana; nende taktis ja alalises ringkäigus liikuvana ja peavoolu narratiividele vastanduvana võimaldab pakkuda värskemat teoreetilist vaatenurka rahvalikule “vandenõuteoretiseerimise” praktikale, kantuna sealjuures parvlaeva Estonia huku senikestvast digidiskursusest.

15. mail esines kirjanduslinna Tartu sellekevadine resident, ukraina luuletaja, prosaist ja ajakirjanik Olena Huseinova ettekandega “10 aastat Tartus: Hrytsko Hryhorenko” (“10 years in Tartu: Who is Hrytsko Hryhorenko?”).

Lesja Ukrainka mõju üle mõeldes jõudis Olena Hrytsko Hryhorenko (kodanikunimega Shura Sudovshchykova) kui kirjaniku juurde ning küsis: mida tegi Hrytsko

Hryhorenko Tartus, miks ilmus tema esimene proosateos just siin? Ja miks on nüüdisajal tähtis jutustada nende kultuuritegelaste elulugusid, kes millegipärast olid varju jäänud 20. sajandil?

21. juunil pidas poola slavist ja humanitaariadoktorant Krzysztof Małek Sileesia Ülikoolist Katowices ettekande looma-teoloogiast (*zootheology*). Tema uurimisprojekt “Õigeusklik looma-teoloogia Tatyana Goricheva esseedes” sünteesib kirjandusteaduse, teoloogia ja filosoofia meetodeid ning käsitleb inimese ja looma seoseid kristliku lunastuse kontekstis.

17. juulil oli võimalus kuulata bulgaaria pärandiuurijate Lina Gergova ja Yana Gergova ingliskeelset loengut “Vee alla jäänud pärand. Migratsioon, mälu ja kultuuriline representatsioon” (“Submerged heritage. Migrations, memories and cultural representations”).

“Kultuurid sõjas”

Seminare toetas Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus TK 145), seminare korraldab Sergei Troitskiy.

24. aprillil pidas *online*-seminaride sarja “Kultuurid sõjas” 7. kohtumisel “Militaarne tsensuur ja enesetsensuur Venemaal, Ukrainas, Euroopas ja Ameerikas sõja aksioloogia taustal” ingliskeelse ettekande “Vene sõjavastasest aktivismist, tsiviilühiskonnast ja (enese)tsensuurist Ukraina sõja ajal” (“Russian Anti-War Activism, Civil Society and (Self-)Censorship in Times of Russia’s War in Ukraine” Natalia Kovyliava Johan Skytte poliitikauuringute instituudist (https://www.folklore.ee/ri/fo/konve/2022/cultures/seminar_7.pdf).

22. mail pidasid Guillem Castañar, Anastasiya Fiadotava ja Liisi Laineste sarja 8. kohtumisel “Huumor sõjas” (“Humor in the conditions of the war”) ühise ettekande “Meemide mõjujõud” (“The Power of memes”).

19. juunil oli 9. sõjaseminari teemaks “Sõja ja konkreetsete sündmuste kunstiline mõtestamine”. Esinesid Michael Cole Tartu Ülikoolist (“Vaikus enne tormi. Ukraina kultuuriline vastupanu Venemaale enne 2014. aastat” (“The calm before the storm: Cultural resistance to Russia in Ukraine before February”)) ja Svetlana Maslinskaya Grenoble’i Alpi Ülikoolist (“Ajarännak sõjateemalises lastekirjanduses. Meenutamisppragmaatika evolutsioon” (“Chrono-journey in Children’s Literature about War: the Evolution of Commemorative Pragmatics”)).

10. juulil toimus 10. *online*-sõjaseminar “Sõjafilosoofia ja sõda filosoofias. Filosoofiline vastukaja sõjale”. Sõja filosoofilisele mõtestamisele keskendusid kaks kõnelejat. Aleksey Kamenskikh Breemeni Ülikoolist esines ettekandega “Valgustusajastu patriarhist sõjakulliks. Voltaire, Katariina II ja antiigi fantaasiad” (“How to turn the Patriarch of the Enlightenment into a war hawk? Voltaire, Catherine II and the antiquising imagination”) ja Mihhail Nemtsev Sõltumatust Filosoofia Instituudist arutles teemal “Sõjafilosoofia ja sõda filosoofias. Filosoofiline vastukaja sõjale” (“Philosophy of War and War in Philosophy. Philosophical reaction to the war”).

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

20. aprillil pidas Umeå Ülikooli ajaloo-, filosoofia- ja religiooniuuringute osakonna kaasprofessor Stefan Gelfgren avaliku loengu “Resistance, adaptation and embracement: how and why three different Christian movements use digital media” (“Vastupanu, kohanemine ja omaksvõtmine: kuidas ja miks kolm erinevat kristlikku liikumist kasutavad digitaalset meediat”).

21. aprillil pidas Umeå Ülikooli saami uuringute ja digitaalsete humanitaarteaduste professor Coppelia Cocq avatud loengu “Digitaalse uurimistöö eetika” (“Ethics in Digital Research”).

26.–28. aprillini pidas Ungari külalisõppejõud Simon Szilväs loenguid aines “Security Perspectives of the Changing Arctic Environment”, keskendudes Hiina ja USA võimevõitlusele Arktikas ja Euroopa riikide Arktika huvidele.

11. ja 12. mail toimus Tartu Ülikoolis noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. Korraldajad: Mihkel Braun, Miikael Jekimov, Liisi Jääts, Kristel Kivari, Helen Kästik, Mathilda Matjus, Saara Mildeberg, Natali Ponetajev, Ülo Valk.

Esinesid Tartu Ülikooli, Tallinna Ülikooli ja Eesti Muusikaakadeemia üliõpilased, lisaks pidasid ettekandeid mitmed gümnaasiumiõpilased. Konverentsi plenaarettekande pidas Diarmuid Ó Giolláin teemal “European Folklore Studies and the World Outside Europe”.

6.–12. juunini Brnos Masaryki ülikoolis korraldatud Rahvusvahelise Etnoloogia ja Folklooriühingu (*Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore*) 16. kongressil esinesid hiljaaegu Eesti folkloristika aastapreemiaga pärjatud Anastasiya Astapova ja Maili Pilt

ühisettekandega vandenõuteooriate paljastamisele sotsiaalmeediagrupis. Liina Saarlo rääkis digitaalarhiivi üksikkasutajatest ja kogukondadest. Ülo Valk käsitles lugusid raskesti seletatavatest kokkupuudetest, Alexander Panchenko vaatles apokalüptilist ontoloogiat vene õigeusu näitel postsovetlikes oludes ning Art Leete ja Valeri Sharapov pidasid ühisettekande komi animismist.

Juunis ilmus Avatud Eesti Raamatu sarjas Madis Arukase vene keelest tõlgitud folkloristika ning strukturalistliku tekstiuurimise klassikasse kuuluv Vladimir Proppi “Imemuinasjutu morfoloogia” (kirjastus Ilmamaa). Teosele on järelsõna kirjutanud Ülo Valk.

15. juunil pidas Merili Metsvahi Tallinnas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse aia-seminaril “Enam kui inim. Kirjandus ja kunst mitmeliigilises maailmas” ettekande “Liivimaa vaimulike arusaamad veekogude elususest 17. sajandi esimesel poolel” ja Risto Järv ettekande “Naabrist parem. Meie muinasjutusiil”.

15.–17. juunini toimus Tallinna Ülikoolis 13. Lotmani päevade konverents “Hirm kultuuris ja hirmukultuur”. Margaret Lyngdoh pidas ettekande “Sorcery and the Folkloristics of Fear: The Karbi Indigenous Context” ja prof. Ülo Valk ettekande “Encountering the Supernatural in a Secular Society: Alarming Cracks in Reason”.

Kaitstud bakalaureusetööd

Laura Prii kaitses 1. juunil bakalaureusetööd “Neiust naiseks: identiteedi leidmine eluloolistes intervjuudes”. Juhendaja kaasprofessor Merili Metsvahi, oponent kaasprofessor Tiiu Jaago.

Kaitstud magistritööd

Kristiina Siig kaitses 1. juunil magistritööd “Kristjan Toropi töö (pärimus)tantsu uurijana – mõjurid ja väljundid”. Juhendaja professor Kristin Kuutma, oponent külalislektor (eesti ja üldkeeleteaduse instituut) Juha-Matti Aronen.

Haozhen Li kaitses 1. juunil (EFRA õppekavalt) magistritööd “Xian Belief from Animal Worship towards Urban Shamanism: The Transformation of a Folk Belief in Contemporary Northeast China” (“Loomade austamisest linnašamanismi: Xian-uskumuste muutumine tänapäeva Kirde-Hiinas). Juhendaja professor Ülo Valk, oponent teadur Alevtina Solovyeva.

Tomás Londoño Mora kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Kolumbia toidupärandi kaitse poliitika ja praktikad: uurimus Llanero traditsioonide, Ajiaco Santafereno, and Cuy kohta”. Juhendaja Ester Bardone, oponent Anu Kannike (Eesti Rahva Muuseum).

Polina Holitsyna kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Eesti pagan-metal subkultuur: kogukond ja autentsus”. Juhendaja Madis Arukask, kaasjuhendaja Elo-Hanna Seljamaa; oponent Brigitta Davidjants (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia).

Lodewyk Marthinus Barkhuizen kaitses 2. juunil õppekavas “Folkloristika ja pärandirakendused” magistritööd “Karnevali ümbermõtestamine: allegooriliste autode ehitamine ja lagunemine Cabo Verde *Carnaval Soncent*’il”. Juhendaja Elo-Hanna Seljamaa, oponent Tiina Sepp.

Susanna Homuha kaitses 1. juunil etnoloogia erialal magistritööd “Illegal Hidden Cameras in South Korea: The Impact of Molka on Young University Educated Women and Gender Relations”. Juhendaja etnoloogia teadur Terje Toomistu ja retsensent orientalistikakeskuse teadur Mari Valdur.

Liilia Laaneman-Nekoliak

NEWS IN BRIEF

Accessions of the Estonian Folklore Archives in 2022

Risto Järv, Kadri Tamm, Taive Särg and Astrid Tuisk give an overview of the collection work of the department in 2022 and the laureates of the President's Folklore Award for the contributions of 2022. The awards were given to Pille Kippar, Anne Kurepalu, Henno Sepp and Heinz Valk.

Series of online seminars "Cultures in War Regime"

Overview of the topics discussed at seminars on war by Sergei Troitskiy.

Most of the seminar videos are available at <https://www.folklore.ee/ri/fo/konve/2022/cultures/index.html>.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from April to July 2023.